

Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston esitys Euroopan Unionin vuoden 2020 biodiversiteettitavoitteeksi

1. Johdanto

Saamelaiset ovat Euroopan Unionin ainoa alkuperäiskansa, joiden asema on tunnustettu Ruotsin ja Suomen EU-liittymissopimuksessa. Saamelaiset asuvat Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Venäjällä ja heitä arvioidaan olevan noin 75 000 – 100 000 laskentavasta riippuen. Saamelaisten alkuperäiskansaoikeudet kuuluvat EU:n sisä- ja ulkopolitiikkaan. Ruotsissa, Norjassa ja Suomessa saamelaisia edustavat vaaleilla valittavat saamelaiskäräjät. Venäjällä saamelaisia edustavat saamelaisjärjestöt, koska siellä saamelaisilla ei ole omaa parlamentaarista elintään. Saamelaiskäräjät ovat perustaneet saamelaisten virallisen yhteisöelimen, Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston (SPN), huolehtimaan saamelaisten oikeusaseman turvaamisesta erityisesti kansainvälisissä asioissa. Venäjän saamelaisjärjestöt osallistuvat yhteistyöhön tarkkailijoina.

Biologista monimuotoisuutta koskeva YK:n yleissopimus (The United Nations Convention on Biological Diversity CBD) avattiin allekirjoitettavaksi YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssissa (UNCED) Rio de Janeirossa vuonna 1992. Suomi, Ruotsi ja Norja ovat ratifioineet sopimuksen. Biodiversiteettisopimuksen tavoitteena on maapallon ekosysteemien, eläin- ja kasvilajien sekä niiden perintökijöiden monimuotoisuuden suojeleminen, luonnonvarojen kestävä käyttö sekä luonnon geenivarojen käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukainen jako. Euroopan Unioni osallistuu biodiversiteettisopimuksen toimeenpanoon.

Sopimuksen artikkelit 8(j), 10 (c) ja 15 koskevat erityisesti alkuperäiskansojen oikeuksia. Artikla 8(j) velvoittaa sopimusosapuolia suojelemaan alkuperäiskansojen biologiseen monimuotoisuuteen liittyvää perinteistä tietoa, innovaatioita ja käytäntöjä. ¹10 (c) velvoittaa suojelemaan ja rohkaisemaan biologisten luonnonvarojen perinteistä käyttöä vanhojen kulttuurien käytännön mukaisesti tavalla, jotka soveltuvat suojelemaan ja kestävän käytön edellytyksiin². Artikla 15 velvoittaa tasapuoliseen geenivarojen hyötyjen jakoon.³

Euroopan komissio on antanut tiedonannon Euroopan Parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle koskien vaihtoehtoja biologista monimuotoisuutta koskevaksi EU:n visioksi ja tavoitteeksi vuoden 2010 jälkeen. Tiedonannon valmistelun yhteydessä ei ole kuultu saamelaista parlamentaarista neuvostoa.

2. Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston esitys

Euroopan Unionin komissio on 20.11.2008 hyväksynyt tiedonannon: Euroopan unioni ja arktinen alue. Tiedonannossa Euroopan Unioni sitoutuu jatkuvaan dialogiin arktisten alkuperäiskansojen kanssa.

Vuonna 2007 YK:n yleiskokous on hyväksynyt julistuksen alkuperäiskansojen oikeuksista⁴. Kaikki EU:n jäsenmaat ja Norja äänestivät julistuksen puolesta. Julistus takaa alkuperäiskansoille itsemääräisoikeuden⁵ ja oikeuden osallistua päätöksentekoon heitä koskevista asioista.⁶ Saamelainen parlamentaarinen neuvosto näkee, että EU:n tulee toimeenpanna alkuperäiskansajulistusta sisä- ja ulkopolitiikassaan ja turvata saamelaisten vaikutusmahdollisuudet biodiversiteettisopimuksen pää-

töksentekoprosesseissa alkuperäiskansajulistuksen edellyttämässä laajuudessa. SPN kiinnittää huomiota erityisesti alkuperäiskansajulistuksen artiklaan 31, joka takaa saamelaisille oikeuden kulttuuriperintöönsä, geenivaroihin ja perinteiseen tietoon⁷. Artikla täydentää biodiversiteettisopimuksen velvoitteita.

Saamelainen parlamentaarinen neuvosto vaatii, että komissio aloittaa jatkuvan dialogin Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston kanssa komission tiedonannon ja alkuperäiskansajulistuksen mukaisesti EU:n biodiversiteettitavoitteen valmistelusta. SPN myös vaatii, että EU neuvottelee parlamentaarisen neuvoston kanssa muodostettaessa EU:n kantoja biodiversiteettisopimuksen osapuolikokouksissa. Saamelainen parlamentaarinen neuvosto kiinnittää huomiota siihen, että velvollisuus turvata alkuperäiskansojen vaikutusmahdollisuudet koskevat EU:n ja ETA:n jäsenmaita kuin komissiota-kin.

Saamelainen parlamentaarinen neuvosto esittää seuraavia osiota käsiteltäväksi EU:n biodiversiteettitavoitteessa:

- EU sitoutuu pysäyttämään monimuotoisuuden ja ekosysteemipalvelujen häviämisen EU:ssa vuoteen 2020 mennessä sekä elvyttämään uhanalaisia ekosysteemejä sisä- ja ulkopoliittisissaan turvaamalla ohjauksella, rahoituksella ja osallistamalla kansainväliseen päätöksentekoon luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi. Biodiversiteettisopimuksen toimeenpano otetaan huomioon poikkileikkaavana periaatteena EU:n toiminnassa.
- Vuoden 2010 biodiversiteettitavoitteessa EU sitoutuu huomiomaan alkuperäiskansojen oikeuksia biodiversiteettisopimuksen ja YK:n alkuperäiskansajulistuksen kontekstissa ja sitoutuu edistämään näitä oikeuksia ulko- ja sisäpolitiikassaan.
- EU sitoutuu dialogiin Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston kanssa biodiversiteettitoimenpiteistä, turvaamaan saamelaisten vaikutusmahdollisuudet sekä kehottaa jäsenvaltioita turvaamaan alkuperäiskansojen oikeudet omissa biodiversiteetin suojeluun liittyvissä toimenpiteissään.
- EU perustaa erillisen yksikön huolehtimaan biodiversiteettisopimuksen toimeenpanosta ja koordinoinnista ja nimeää artiklan 8(j)-toimeenpanon edistämistä varten koordinaattorit COP-10 kokouksen päätösten mukaisesti.
- EU sitoutuu turvaamaan biodiversiteettitoimien rahoituksen kestäväällä tavalla. Rahoituksessa tulee turvata erityisesti sopimuksen artiklojen 8(j), 10(c) ja 15 toteutuminen ja toimeenpano sekä saamen kielen ja perinteisten elinkeinojen säilyminen perinteisen tiedon kantajina. Biodiversiteetin suojelua varten EU:n rahoitusohjelmissa tulee ottaa huomioon erityisesti perinteisen biologisiin luonnonresursseihin liittyvän perinteisen tiedon turvaaminen.

Saamelainen parlamentaarinen neuvosto on erityisen huolissaan saamen kielten asemasta. Saamen kieli kantaa saamelaisten perinteistä tietoa sukupolvelta toiselle ja kielen elinvoimaisuus on saamelaisten perinteisen tiedon säilymisen edellytys. Saamelainen parlamentaarinen neuvosto näkee, että saamen kielen tulevaisuuden turvaaminen on myös Euroopan Unionin vastuulla ja asiaa tulee käsitellä osana EU:n biodiversiteettitavoitetta. Saamelainen parlamentaarinen neuvosto toivoo komission ja jäsenvaltioiden kiinnittävän huomiota saamelaisen parlamentaarisen neuvoston esityksiin ja turvaamaan alkuperäiskansojen oikeuksien toteutumisen. SPN toivoo, että tämän jälkeen EU, jäsenmaat ja SPN aloittavat tiiviin yhteistyön maailman luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi ja

alkuperäiskansojen oikeuksien parantamiseksi. Saamelainen parlamentaarinen neuvosto toivoo vastausta yhteydenottoomme mahdollisimman pian. Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston sihteeristö antaa asiassa mielellään lisätietoa.

Inarissa 9.9.2010

Klemetti Näkkäläjärvi
Saamelaisen parlamentaarisen
neuvoston puheenjohtaja

Rauna Rahko
Saamelaisen parlamentaarisen
neuvoston sihteeri

Jakelu:

Euroopan Unionin komissio
Suomen ympäristöministeriö
Norjan ympäristöministeriö
Ruotsin ympäristöministeriö

Liitteet:

Saamelaisen parlamentaarisen neuvoston ilmastopoliittinen strategia

-
- ¹ 8(j) Subject to its national legislation, respect, preserve and maintain knowledge, innovations and practices of indigenous and local communities embodying traditional lifestyles relevant for the conservation and sustainable use of biological diversity and promote their wider application with the approval and involvement of the holders of such knowledge, innovations and practices and encourage the equitable sharing of the benefits arising from the utilization of such knowledge, innovations and practices;
- ² (c) Protect and encourage customary use of biological resources in accordance with traditional cultural practices that are compatible with conservation or sustainable use requirements.
- ³ 1. Recognizing the sovereign rights of States over their natural resources, the authority to determine access to genetic resources rests with the national governments and is subject to national legislation.
2. Each Contracting Party shall endeavour to create conditions to facilitate access to genetic resources for environmentally sound uses by other Contracting Parties and not to impose restrictions that run counter to the objectives of this Convention.
3. For the purpose of this Convention, the genetic resources being provided by a Contracting Party, as referred to in this Article and Articles 16 and 19, are only those that are provided by Contracting Parties that are countries of origin of such resources or by the Parties that have acquired the genetic resources in accordance with this Convention.
4. Access, where granted, shall be on mutually agreed terms and subject to the provisions of this Article.
5. Access to genetic resources shall be subject to prior informed consent of the Contracting Party providing such resources, unless otherwise determined by that Party.
6. Each Contracting Party shall endeavour to develop and carry out scientific research based on genetic resources provided by other Contracting Parties with the full participation of, and where possible in, such Contracting Parties.
7. Each Contracting Party shall take legislative, administrative or policy measures, as appropriate, and in accordance with Articles 16 and 19 and, where necessary, through the financial mechanism established by Articles 20 and 21 with the aim of sharing in a fair and equitable way the results of research and development and the benefits arising from the commercial and other utilization of genetic resources with the Contracting Party providing such resources. Such sharing shall be upon mutually agreed terms.
- ⁴ A/RES/61/295
- ⁵ Article 3: Indigenous peoples have the right to self-determination. By virtue of that right they freely determine their political status and freely pursue their economic, social and cultural development.

⁶ Article 18: Indigenous peoples have the right to participate in decision-making in matters which would affect their rights, through representatives chosen by themselves in accordance with their own procedures, as well as to maintain and develop their own indigenous decision-making institutions.

Article 19: States shall consult and cooperate in good faith with the indigenous peoples concerned through their own representative institutions in order to obtain their free, prior and informed consent before adopting and implementing legislative or administrative measures that may affect them.

⁷ Article 31:

1. Indigenous peoples have the right to maintain, control, protect and develop their cultural heritage, traditional knowledge and traditional cultural expressions, as well as the manifestations of their sciences, technologies and cultures, including human and genetic resources, seeds, medicines, knowledge of the properties of fauna and flora, oral traditions, literatures, designs, sports and traditional games and visual and performing arts. They also have the right to maintain, control, protect and develop their intellectual property over such cultural heritage, traditional knowledge, and traditional cultural expressions.

2. In conjunction with indigenous peoples, States shall take effective measures to recognize and protect the exercise of these rights.